

Praatplaat voor een gesprek

Het schoolgebouw als communityhub

Door: Willemijn van Bree

“Er ontstaan allerlei nieuwe, nog onbenutte kansen voor kinderen én volwassenen wanneer schoolgebouwen meer als communityhub worden ingericht”, zegt Joris Dahmen, adviseur en partner bij Areaal Advies. “Daar moeten we echt werk van maken en het gesprek met elkaar over aangaan.”

Zelf ging Joris over dit onderwerp in gesprek met Tjitske Bergsma van het Trivium College, Pam van der Graaf van de gemeente 's-Hertogenbosch en Floor Dil van de gemeente Utrecht tijdens de Maatschappelijk Vastgoeddag op 13 november 2025. Joris had zich goed voorbereid. In 2025 had hij samen met zijn collega's

van Areaal Advies en Bouwstenen voor Sociaal scholen en gemeenten gesproken en onderzoek gedaan naar de motieven en mogelijkheden om van een schoolgebouw een gemeenschapsgebouw te maken. Het resultaat heeft Areaal Advies verwerkt in een praatplaat.

Een heel ander gesprek

Tijdens de Maatschappelijk Vastgoeddag werd die praatplaat uiteindelijk niet nadrukkelijk besproken, maar dat was ook niet nodig, vertelt Joris. “Het gesprek over de zoektocht en de dilemma's die erbij horen was veel interessanter. De praktijkverhalen sloten ook naadloos aan bij de onderwerpen uit de praatplaat. Dat gaf mij de ruimte om duidelijk te maken hoe zo'n gesprek kan verlopen als je echt ruimte wilt

delen. Daarin kan je elkaar scherp houden. Vragen als 'hoe moet ik...', en 'als mijn ruimte...', worden dan 'hoe moeten wij...', en 'als onze ruimte...'. Vanuit dat andere perspectief heb je een ander gesprek met elkaar en richt je het vervolgproces ook anders in.”

Elkaar scherp houden

Vanuit brede opgave

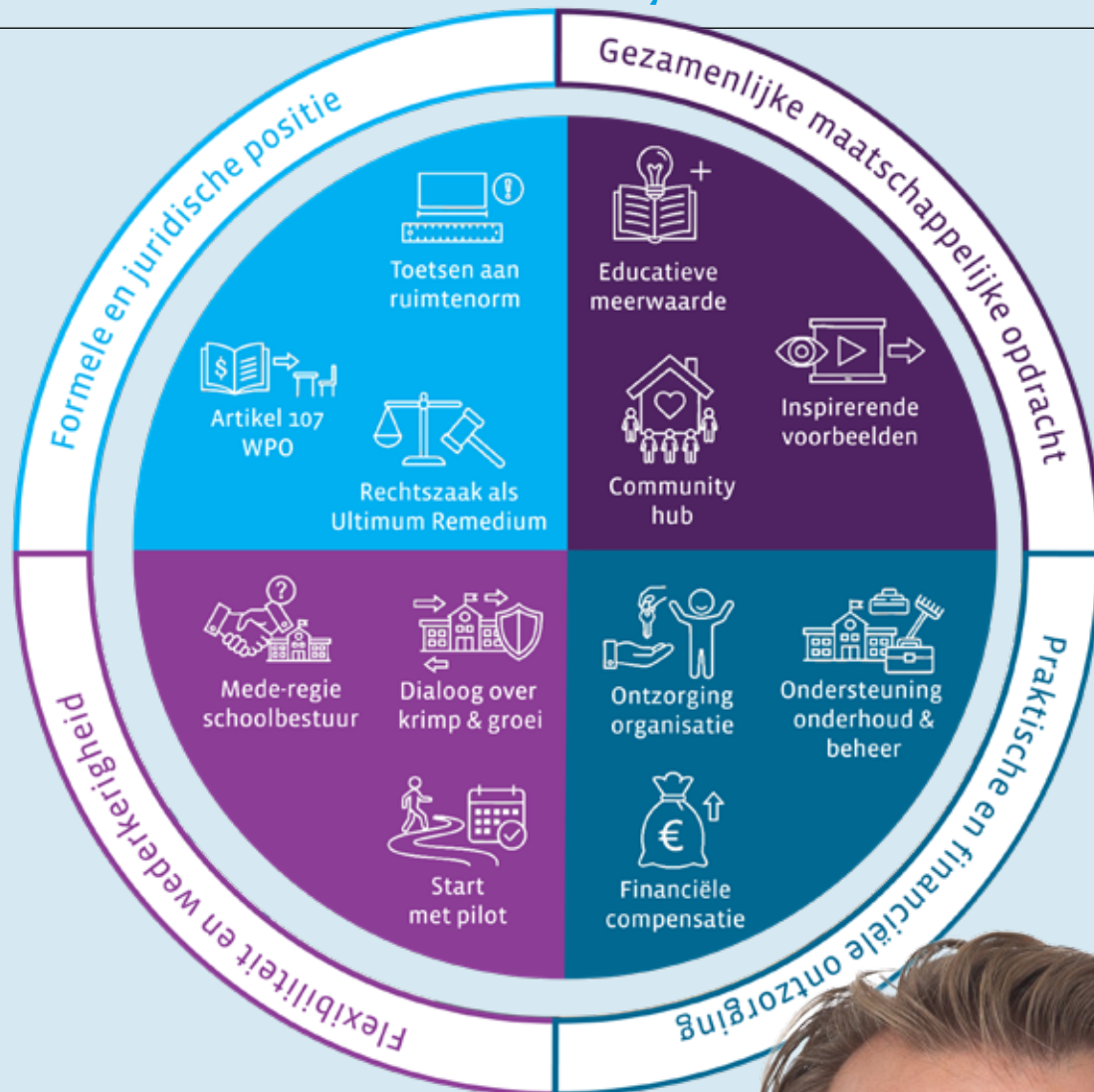
Joris: “In de praatplaat ligt de focus op het gesprek. In het eerste kwadrant staat niet de school centraal, maar de maatschappelijke opdracht, waarbij je elkaar steeds opnieuw moet overtuigen en meenemen en formele posities ondergeschikt zijn. Wat is nodig? Wat heeft het kind eraan? Wat is het belang van de gemeenschap? Zo kan de aanwezigheid van andere mensen of organisaties in een gebouw het curriculum verrijken. Bijvoorbeeld: een bibliotheek in het gebouw verlaagt de drempel tot lezen en kan een gezellige plek zijn voor kinderen én volwassenen. Een kunstatelier geeft de tent kleur en kan gastlessen verzorgen. Huiswerkbegeleiding of muziekles direct na schooltijd in een vertrouwde omgeving is een mooie bijbaan voor iemand uit de buurt en ideaal voor leerlingen die dat nodig hebben. Zo zijn er veel meer voorbeelden te noemen. Bij elkaar maak je wat de samenleving nodig heeft. Een onderwijsgebouw heet dan geen school, maar bijvoorbeeld een communityhub. Dat is echt iets anders dan 'schoolruimte afstaan'. Dan maak je samen een andere reis.”

Meer mogelijk dan wordt gedacht

Drie andere perspectieven

“Het gesprek verloopt heel anders als je uitgaat van het Nederlandse poldermodel,” licht Joris toe, “waarbij je in principe uitgaat van ieders

eigendoms- en machtspositie. Dat is een gesprek en proces van geven en nemen, waarin een school wat ruimte geeft, anderen laat meepraten en bijvoorbeeld start met een pilot. En dan hebben we 'de wortel', waarin je elkaar verleidt om ruimte te delen, en 'de stok', waarbij je dat afdwingt. Dat laatste is natuurlijk niet de bedoeling van de praatplaat, maar het kan in het gesprek wel werken om te weten hoe het feitelijk is geregeld. We hebben het dan over bijvoorbeeld het recht van scholen op ruimte en het recht van gemeenten om ruimte terug te claimen. Dat mag, maar doen gemeenten vaak niet. Er is meer mogelijk dan wordt gedacht."

Concrete aanbiedingen

Joris: "'De wortel' kan bestaan uit het praktisch, organisatorisch en financieel ontzorgen. Daar horen concrete aanbiedingen bij. Denk bijvoorbeeld aan het uitvoeren van activiteiten, zoals wijkactiviteiten,

het onderhoud van het gebouw of schoolplein, het verzorgen van het gebouwbeheer, of het aanbieden van financiële compensatie en subsidie. Scholen kunnen gemeenten verleiden om ruimte (zelf) te mogen delen, bijvoorbeeld met een kinderopvangorganisatie. Daar hebben ze toestemming voor nodig. Het werk dat het delen van ruimte met zich meebrengt, zoals onderverhuur en gebouwbeheer, kan voor schoolbesturen voelen als extra zorg. En dat terwijl zij hun handen al vol hebben aan andere verantwoordelijkheden. Gemeenten kunnen daarin veel betekenen."

Joris Dahmen, adviseur en partner bij Areaal Advies